

Sygn. akt VII U 1003/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2022r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Stachurska

Protokolant: st. sekretarz sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 marca 2022r. w Warszawie
sprawy M. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o emeryturę pomostową

na skutek odwołania M. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 19 maja 2021 roku, znak: (...)

oddala odwołanie.

sędzia Agnieszka Stachurska

UZASADNIENIE

M. M. w dniu 21 czerwca 2021r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z 19 maja 2021r., znak: (...), odmawiającej prawa do emerytury pomostowej. Wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie prawa do emerytury pomostowej zgodnie z wnioskiem. Zarzucił:

- 1) dokonanie wadliwych ustaleń w zakresie stanu faktycznego sprawy poprzez błędne obliczenie okresu składkowego, w tym błędne obliczenie okresu składkowego dla pracy w warunkach szczególnych bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu, co skutkowało brakiem ustalenia, że osiągnął wymagany okres składkowy 10 lat pracy w szczególnych warunkach bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu;
- 2) naruszenie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez pominięcie okoliczności, iż osiągnął okres składkowy 10 lat (a nawet 14 lat) pracy w szczególnych warunkach wymienionych w dziale VI wykazu B, tj. pracy wykonywanej bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu, który to okres (10 lat) uprawnia do emerytury pomostowej;
- 3) naruszenie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez brak przyznania prawa do emerytury pomostowej, podczas gdy spełnił warunki określone prawem.

W uzasadnieniu odwołania M. M. wskazał, że ustawa o emeryturach pomostowych przewiduje możliwość uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury po ukończeniu 60 roku życia (dla mężczyzn), w sytuacji posiadania okresu składkowego i nieskładkowego w wymiarze 25 lat, w tym okresu prac w warunkach szczególnych wynoszącego 15 lat. Jednakże w sytuacji, gdy praca była wykonywana przy przetwórstwie azbestu, wymagany okres pracy w warunkach szczególnych jest krótszy i wynosi 10 lat. Zdaniem ubezpieczonego, posiadanie okresu pracy przy przetwórstwie azbestu w wymiarze 14 lat uprawnia go do emerytury pomostowej. Ubezpieczony wskazał również, że w zaskarżonej decyzji ZUS nieprawidłowo zliczył okresy pracy w szczególnych warunkach, bowiem we wcześniejszej decyzji, wydanej w dniu 15 marca 2021r., znak: (...), okres pracy w szczególnych warunkach wyniósł 16 lat, 11 miesięcy i 3 dni (odwołanie z dnia 21 czerwca 2021r., k. 3-4 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., a uzasadniając swe stanowisko wskazał, że M. M. nie spełnił warunków do uzyskania prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ nie wykazał stażu pracy w warunkach szczególnych w wymiarze co najmniej 15 lat ani nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach po 31 grudnia 2008r. Według Zakładu, brak było również podstaw do przyznania prawa do świadczenia na podstawie art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ ubezpieczony nie wykazał, że na dzień 1 stycznia 2009r. legitymował się co najmniej 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy. Organ rentowy nie uwzględnił, jako pracy w szczególnych warunkach, okresu od 15 września 1976r. do 20 czerwca 1979r., gdyż okres pobierania nauki zawodu nie jest okresem pracy w szczególnych warunkach wynikającym z rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. (odpowiedź na odwołanie z dnia 26 lipca 2021r., k. 5 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. M., ur. (...), we wrześniu 1976r. rozpoczął naukę w zawodzie ślusarza mechanika, w związku z czym od 15 września 1976r. do 20 czerwca 1979r. był zatrudniony w Fabryce (...) w M. jako uczeń praktycznej nauki zawodu. Praktyki odbywały się przez trzy dni w tygodniu, a w pozostałych dniach tygodnia ubezpieczony pobierał naukę w szkole (świadczenie pracy z 4 maja 2000r. – nienumerowane karty akt kapitałowych; zeznania ubezpieczonego, k. 48 a.s.).

Fabryka (...) w M. zajmowała się m.in. produkcją klocków hamulcowych, do czego był używany azbest. Zakład składał się z różnych działów, które mieściły się w dużej hali, gdzie poszczególne działy oddzielały tylko ściany działowe. Ubezpieczony po zakończeniu praktycznej nauki zawodu, począwszy od 9 sierpnia 1979r. do 30 września 1993r. kontynuował pracę w Fabryce (...) w M. w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku ślusarz – mechanik, przy czym w okresie od 27 października 1982r. do 17 października 1984r. odbywał służbę wojskową. Po jej zakończeniu powrócił do pracy na stanowisko ślusarza – mechanika, a dodatkowo był brygadzystą. Pracując na ww. stanowisku ubezpieczony zajmował się naprawą różnych maszyn. Wówczas w zakładzie funkcjonował podział pracowników zajmujących się naprawami – byli dzielni na grupy i kierowani do pracy w różnych działach np. na szlifiernię czy na młyny. Ubezpieczony, jako brygadzysta, zajmował się rozdzielaniem pracy, a ponadto wykonywał tę samą pracę, co osoby, którymi kierował. Demontował maszyny w razie awarii, aby dostać się do części, które wymagały naprawy. Poza tym wykonywał też pracę nastawiacza maszyn, które służyły do nawiercania otworów. Pracował w wymiarze 6 godzin i corocznie otrzymywał urlop tzw. azbestowy (świadczenie pracy z 2 listopada 1995r., zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 30 marca 2000r., zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 25 maja 2009r. – nienumerowane karty akt kapitałowych; zeznania ubezpieczonego, k. 48 a.s.).

W dniu 14 listopada 2005r. (...) spółka akcyjna w M. wystawiła M. M. świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w którym zaświadczyła, że ubezpieczony w okresie od 15 września 1976r. do 2 listopada 1995r. był zatrudniony w Fabryce (...) spółka akcyjna w M. i w tym czasie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu, zgodnie z Wykazem B, dział IV poz. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracując na stanowisku ślusarz – mechanik, wymienionym w dziale II poz. 3 pkt 11 zał. nr 2 do Zarządzenia Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30 marca

1985r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. U. MHiPM Nr 1-3, poz. 1) (świadczenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z 14 listopada 2005r. – nienumerowane karty tomu II akt ZUS).

Od 1 czerwca 1995r. ubezpieczony prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą (zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej z 14 września 2004r. – nienumerowane karty akt kapitałowych; zeznania ubezpieczonego k. 48 a.s.).

M. M. w dniu 18 stycznia 2021r. złożył wniosek o przyznanie emerytury. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. decyzją z 15 marca 2021r., znak: (...), odmówił przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, z uwagi na brak na dzień 1 stycznia 1999r. okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego co najmniej 25 lat. Według stanu na ww. datę ZUS uwzględnił ubezpieczonemu okresy składkowe i nieskładkowe w łącznym wymiarze 22 lat i 1 dnia, w tym staż pracy w szczególnych warunkach/charakterze wynoszący 16 lat, 11 miesięcy i 3 dni. Z kolei w decyzji z 27 października 2021r., znak: (...), organ rentowy anulował decyzję z 15 marca 2021r. w części dotyczącej uzasadnienia i wyliczenia stażu w warunkach szczególnych. Przyjął, że okres nauki zawodu od 15 września 1976r. do 20 czerwca 1979r. nie stanowi okresu pracy w warunkach szczególnych wykonywanej na zasadach określonych w § 2 rozporządzenia z 7 lutego 1983r. W związku z powyższym udowodniony staż pracy w warunkach szczególnych, według organu rentowego, stanowi 14 lat, 1 miesiąc i 27 dni (decyzje ZUS: z 15 marca 2021r., znak: (...) oraz z 27 października 2021r., znak: (...)) – nienumerowane karty tomu II akt ZUS).

W dniu 19 kwietnia 2021r. M. M. złożył wniosek o przyznanie emerytury pomostowej. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w dniu 19 maja 2021r. wydał decyzję znak: (...), w której odmówił przyznania ubezpieczonemu prawa do ww. świadczenia. Według Zakładu ubezpieczony nie spełnił przesłanek do przyznania emerytury pomostowej na podstawie art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 15 lat ani po 31 grudnia 2008r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy. Do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w myśl art. 4 ww. ustawy nie został zaliczony okres zatrudnienia od 15 września 1976r. do 20 czerwca 1979r., ponieważ okres nauki zawodu nie stanowi okresu pracy w warunkach szczególnych wykonywanej na zasadach określonych w § 2 rozporządzenia z 7 lutego 1983r. Organ rentowy ocenił, że ubezpieczony nie spełnił również przesłanek do przyznania emerytury pomostowej na podstawie art. 4 w zw. z art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ na dzień 1 stycznia 2009r. nie udowodnił co najmniej 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy. Do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w myśl art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych nie zaliczono okresów zatrudnienia od 9 sierpnia 1979r. do 26 października 1982r. i od 18 października 1984r. do 2 listopada 1995r., ponieważ pracodawca nie potwierdził, że we wskazanych okresach ubezpieczony wykonywał pracę wymienioną w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, do czego był zobowiązany na podstawie art. 51 ww. ustawy. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjął, że M. M. udowodnił okresy składkowe i nieskładkowe w łącznym wymiarze 43 lat, 10 miesięcy i 14 dni, w tym staż pracy w szczególnych warunkach/charakterze w rozumieniu art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych wynoszący 14 lat, 1 miesiąc i 27 dni (decyzja ZUS z 19 maja 2021r., znak: (...)) – nienumerowane karty tomu I akt ZUS).

Wskazany stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego. Zostały one ocenione jako wiarygodne, ponieważ ich forma i treść nie budziły wątpliwości, były spójne oraz żadna ze stron sporu ich nie kwestionowała. Wyjątkiem jest jedynie świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, które stanowiło podstawę ustalenia tego tylko, że pracodawca M. M. taki dokument mu wystawił, nie stanowi jednak podstawy do ustalenia, że ubezpieczony w okresie od 15 września 1979r. do 2 listopada 1995r. wykonywał pracę w warunkach szczególnych, o tym jednak będzie mowa w rozważaniach.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły również zeznania M. M. dotyczące charakteru jego pracy w Fabryce (...) w M. w czasie pobierania praktycznej nauki zawodu i w okresie późniejszym - aż do 1995r. Zeznania te korespondowały

z treścią dokumentów przedstawionych przez ubezpieczonego, Sąd nie znalazł więc podstaw, aby odmówić im wiarygodności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz.U. z 2019r. poz. 1924- dalej jako u.e.p.) określa w art. 4 i art. 49 warunki nabycia prawa do przewidzianego w niej świadczenia. W myśl pierwszego z nich, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1. urodził się po dniu 31 grudnia 1948r.;
2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
3. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
5. przed dniem 1 stycznia 1999r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
6. po dniu 31 grudnia 2008r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
7. nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Zgodnie zaś z art. 49 u.e.p., prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1. po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
2. spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
3. w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2 okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

W art. 3 ww. ustawy wskazano, że prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Prace o szczególnym charakterze są to natomiast prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy (art. 3 ust. 3).

Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonej decyzji, Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., rozpoznając wniosek M. M. o przyznanie emerytury pomostowej, ocenił spełnianie przez ubezpieczonego przesłanek do uzyskania emerytury pomostowej wyłącznie przez pryzmat art. 4 i 49 u.e.p. z pominięciem art. 5-12 ustawy. Wśród wymienionych przepisów istotny jest art. 8, który przewiduje możliwość nabycia prawa do emerytury pomostowej

przez pracownika, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, jeżeli spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, o ile:

- 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 10 lat.

Pod pozycją 32 załącznika nr 1 do ustawy zostały wymienione prace bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prace rozbiórkowe związane z ich usuwaniem. Również Dział IV pkt 1 wykazu B stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983r., Nr 8, poz. 43) wskazuje na prace wykonywane bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu.

Zdaniem Sądu, mając na uwadze ww. regulacje, na które słusznie zwrócił uwagę ubezpieczony, a które bezzasadnie pominął ZUS, należało rozważyć zasadność zaskarżonej decyzji. Przy założeniu, że ubezpieczony w okresie 15 września 1976r. do 2 listopada 1995r. wykonywał prace bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu, decyzja ta byłaby niezgodna z prawem, Sąd jednak do takiego wniosku nie doszedł, ponieważ zdaniem Sądu ubezpieczony w ww. okresie nie wykonywał prac, o których mowa w Dziale IV pkt 1 wykazu B stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., jak również niemal identycznie określonych w załączniku nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych prac bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prac rozbiórkowych związane z ich usuwaniem (pkt 32). Co prawda w listopadzie 2005r. pracodawca wystawił ubezpieczonemu świadectwo pracy w warunkach szczególnych, w którym zaświadczył, że ubezpieczony w okresie od 15 września 1976r. do 2 listopada 1995r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu, zgodnie z Wykazem B, dział IV poz. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracując na stanowisku ślusarz – mechanik, wymienionym w dziale II poz. 3 pkt 11 zał. nr 2 do Zarządzenia Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z 30 marca 1985r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego. Ten okres, w oparciu o wymieniony dokument uwzględnił również ZUS. Sąd jednak z taką kwalifikacją okresu zatrudnienia ubezpieczonego, na jaką wskazuje ww. dokument, nie zgadza się. Przed omówieniem przyczyn takiego stanu rzeczy, najpierw należy przypomnieć, że świadectwo pracy w warunkach szczególnych jest jedynie dokumentem prywatnym (art. 245 k.p.c.), wydawanym dla celów dowodowych (przede wszystkim dla celów wykazania przed organem rentowym, że pracownik nabył uprawnienia związane z pracą w szczególnych warunkach), a okoliczności w tym dokumencie potwierdzone przez pracodawcę podlegają weryfikacji zarówno w postępowaniu sądowym, jak i w postępowaniu przed organem rentowym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2009r., I PK 194/08).

W przedmiotowej sprawie Sąd ocenił – mając na uwadze zeznania ubezpieczonego i tę dokumentację, która jest dostępna - że M. M. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych ani bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu (zgodnie z Wykazem B, dział IV poz. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze), ani prac bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prac rozbiórkowych związane z ich usuwaniem (pkt 32 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych).

Analizą pojęcia użytego w Wykazie B, dział IV poz. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zajął się Sąd Najwyższy w wyroku z 14 sierpnia 2013r. (III UK 122/12; OSNP 2014/5/75). Wskazał, że "prace wykonywane bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu" (wykaz B do rozporządzenia z 1983r.), to nie tylko prace "w czasie których z azbestu w postaci sypkiej, wytwarza się płyty, rury, dachówki itd.". Uprawnione jest stwierdzenie, iż znaczenie mają prace wykonywane bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu. Zilustrowanie wszystkich wytworów takiej pracy

nie może być zamknięte. Nie budzi jednak wątpliwości, że dla uznania wykonywania takiej pracy nie wystarcza sam kontakt z azbestem, lecz praca szczególna, kwalifikowana ze względu na wykonywanie jej bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu. Pierwsza wątpliwość to pytanie, czy słowo "bepośrednio" określa miejsce pracy, co przy pozytywnej odpowiedzi obejmowałoby szerszy krąg zatrudnionych, a więc nawet sam kontakt z azbestem uzasadniałby uznanie zatrudnienia za pracę w szczególnych warunkach. Taki kierunek wykładni nie jest zasadny. Nie pozwala na to wykładnia gramatyczna, skoro nie chodzi o jakąkolwiek pracę nawet w kontakcie z azbestem, gdyż znaczenie ma tylko praca wykonana bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu. Zwrócić należy uwagę, że chodzi o przetwarzanie azbestu, stale i w pełnym wymiarze na stanowisku pracy; semantyczne znaczenie spotęgowane jest przy tym zwrotem o pracy wykonywanej "bepośrednio" przy przetwórstwie azbestu. Wyraźnie określony został zatem rodzaj prac i granica różniąca te prace od prac, w których pracownik może mieć kontakt z azbestem, jednak jego praca nie polega na zatrudnieniu przy przetwórstwie azbestu. Powyższa, ścisła (gramatyczna) wykładnia, zdaniem SN - wynika również ze szczególnego uprawnienia, jakim jest prawo do przejścia na emeryturę w wieku znacznie niższym niż zwykły wiek emerytalny (§ 8 rozporządzenia z 1983r. - 55 lat dla mężczyzny) i po 10 latach pracy przy przetwórstwie azbestu. Tłumaczy to dlaczego inne prace przy azbestie nie są ujmowane w wykazie B. Prace wykonywane w zakładach przetwarzających azbest są ujęte w wykazie A do rozporządzenia z 1983r., dział VII, pkt 9, jednak wówczas wcześniejszy wiek emerytalny jest wyższy (60 lat) i wymaga się dłuższej pracy w takich szczególnych warunkach (15 lat). W wykazie A ujęte są również prace przy produkcji materiałów azbestowo-cementowych - dział V, pkt 12. Występuje więc jakościowa różnica między tymi pracami a pracą wykonywaną bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu z wykazu B. Podobne ograniczenia na gruncie rozporządzenia z 1983r., używające zwrotu "bepośrednio przy" nie są rzadkie. Zawęża się w ten sposób rodzaj i charakter pracy w szczególnych warunkach, do pracy ściśle związanej z czynnikiem szkodliwym i przez to silniej oddziałującej na pracownika. Przykładowo można wskazać na wykaz A - dział III, poz. 90 (prace wykonywane bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach), dział X, poz. 8 (prace wykonywane bezpośrednio przy uboju zwierząt), dział X, poz. 9 (prace wykonywane bezpośrednio przy utylizacji surowców zwierzęcych); wykaz B - dział IV, poz. 2 (prace wykonywane bezpośrednio przy produkcji ołowiu i kadmu oraz przetwórstwie tych metali), dział IV, poz. 8 (prace wykonywane bezpośrednio przy udostępnianiu i wydobywaniu węgla brunatnego na odkrywce), poz. 9 (prace wykonywane bezpośrednio przy przeróbce mechanicznej węgla w zakładach górniczych lub praca górnicza w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin). Zwrot "bepośrednio przy" nie został zatem użyty przypadkowo, oznacza więc pracę przy przetwórstwie azbestu i zastrzeżenie to eliminuje inne prace, które nie polegają na przetwórstwie azbestu oraz wyłącza związek przestrzenny (miejscowy) tych innych prac, tzn. inne prace w tym samym zakładzie, które nie polegają na przetwórstwie azbestu nie są zaliczane do prac w szczególnych warunkach w rozumieniu wykazu B do rozporządzenia z 1983 r., dział IV, poz. 1.

Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 7 marca 2019r. (III AUa 802/17, LEX nr 3082450). Z uzasadnienia tego orzeczenia wynika, że "prace wykonywane bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu", a wymienione w Wykazie B, dział IV, poz. 1 są w praktyce pojęciowo tożsame z pojęciem użytym w załączniku Nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, gdzie pod poz. 32 wymieniono prace bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prace rozbiórkowe związane z ich usuwaniem. Powyższe oznacza, że za pracę w szczególnych warunkach, w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych można przyjąć wyłącznie pracę wykonywaną bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu, a nie inne prace w tym samym zakładzie pracy. Dlatego też między innymi praca przy remontowaniu maszyn używanych do przetwórstwa azbestu, konserwacje, czy remont urządzeń nie stanowi pracy w szczególnych warunkach bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu.

Odnosząc zaprezentowane poglądy do okoliczności przedmiotowej sprawy, Sąd doszedł do przekonania, że M. M. nie wykonywał pracy bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu czy też pracy bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest. Z racji tego, że nie był pracownikiem bezpośrednio zatrudnionym przy produkcji, a jego praca polegała na remontach i konserwacjach maszyn i różnych urządzeń, które uległy awarii, to – mimo tego, że w miejscu, gdzie ubezpieczony wykonywał ww. obowiązki używano azbestu – jego pracy nie można kwalifikować jako realizowanej „bepośrednio” w warunkach, o których była mowa. Co najwyżej można byłoby przyjąć, że praca, którą ubezpieczony realizował w latach 1979 – 1995 spełnia kryteria pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu

przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, albowiem odpowiada pracy, o której mowa w Dziale VII „Przemysł Lekki”, pod poz. 9, czyli pracy wykonywanej w zakładach przetwarzających azbest, a określonych w Wykazie A stanowiącym załącznik do wyżej wymienionego rozporządzenia. Nie jest to jednak tożsamy z wykonywaniem prac bezpośrednio przy przetwórstwie azbestu czy też prac bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest. Takich ubezpieczony nie wykonywał i dlatego nie można było przyjąć, aby spełnił wymogi z art. 4 w związku z art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych bądź z art. 49 w związku z art. 4 i art. 8 tej samej ustawy.

Gdyby zaś rozważyć, czy wykonywanie pracy, o której mowa w Dziale VII „Przemysł Lekki”, pod poz. 9, czyli pracy wykonywanej w zakładach przetwarzających azbest, a określonej w Wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., uprawniałoby do emerytury pomostowej, to i w tym wypadku odpowiedź musi być negatywna. Z racji tego, że praca, o której mowa nie była wykonywana bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest, to nie ma podstaw do stosowania art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych i do przyjęcia wymogu posiadania tylko 10 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych. W takim wypadku okres ten musiałby być co najmniej 15 letni, a takiego M. M. nie posiada. Wprawdzie, gdyby uwzględnić okres praktycznej nauki zawodu, to tak długim okresem ubezpieczony legitymowałby się. Praktyczna nauka zawodu nie może być jednak uwzględniona, co słusznie wskazał ZUS, gdyż młodociani wykonujący pracę w ramach nauki zawodu, czy też przygotowania zawodowego, poza wykonywaniem czynności praktycznych, związanych z przyuczeniem się do określonego zawodu, zobligowani byli do doksztalcania teoretycznego, którego czas był wliczany do czasu pracy młodocianego. Celem wykonywania pracy przez młodocianych nie posiadających kwalifikacji zawodowych było przygotowanie zawodowe i stosunek pracy nie był realizowany w celu zarobkowym, chociaż pracownikom tym wypłacane było wynagrodzenie według stawek i zasad precyzyjnie określonych w przepisach prawa pracy. Powyższe rozważania wykluczają założenie, że młodociany zatrudniony w celu nauki zawodu wykonywał pracę w warunkach szczególnych stale, nieprzerwanie i w pełnym wymiarze czasu pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2012r., I UK 130/12; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 12 grudnia 2017r., III AUa 1089/17).

Dodatkowo, poza brakiem wymaganego okresu pracy w warunkach szczególnych, ubezpieczony po 31 grudnia 2008r. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, co uniemożliwia przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej w oparciu o art. 4 u.e.p. Ponadto, gdyby rozważyć jego uprawnienie do tego świadczenia na podstawie art. 49 u.e.p. w zw. z art. 4 u.e.p., to nie legitymuje się 15 letnim okresem pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 u.e.p., która zawężyła katalog prac w warunkach szczególnych i w szczególnym charakterze. Pozostawiła wprawdzie prace bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest, ale takich ubezpieczony nie wykonywał, wyeliminowała zaś prace w zakładach przetwarzających azbest, co sprawia, że M. M. na podstawie art. 49 w związku z art. 4 u.e.p. nie spełnia warunków, by uzyskać świadczenie, o które się ubiega. Z uwagi na powyższe Sąd, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie jako bezzasadne.